

Inhoud

7 Kaarten & plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Koninkrijk met veel gezichten

12 Politiek ingewikkeld

12 Trage rivieren en oneindige steppe

15 Tekort aan water

17 Wie zijn de Jordaniërs?

28 Staat, bestuur en koning

29 Zakencentrum van de Levant

31 Kunst en cultuur

38 Culinaire erfenis

2 45 Geschiedenis in vogelvlucht

46 De vroegste tijd

48 Hellenistische en Romeinse periode

50 Christendom en islam

53 Kruistochten

55 Oorlog en opstand

59 Een zelfstandig koninkrijk

3 67 Amman en omgeving

68 Downtown Amman

88 Jbel Amman

89 Jbel al-Hussein en omgeving

96 Abdoun

101 Gasr al-Abd en omgeving

4 109 Woestijnkastelen

110 Van Zarqa naar Azraq

113 Azraq en omgeving

118 Van Azraq naar Amman

125 Umm aj-Jimal

5 131 Ten noorden van Amman

132 Jerash

144 Ajlun en Irbid

151 Umm Qais, opgraving van Gadara

156 Kuuroord Al-Himma

158 Jordaanvallei

163 Salt

6 169 Langs de Dode Zee

171 Betanië

176 Dode Zee

180 Zara Mountain Range

7 193 Midden-Jordanië: tussen Amman en Petra

194 Over de King's Highway

195 Madaba, mozaïekenstad

203 De berg Nebo

208 Tussen Madaba en Kerak

213 Van Kerak naar Petra

8 223 Petra

224 Nabatiese geschiedenis en cultuur

233 Van Wadi Musa tot theater

238 High Place en Farasadal

241 Koningsgraven en centrum

247 Omgeving van Petra

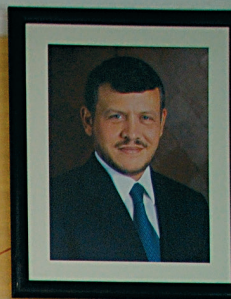
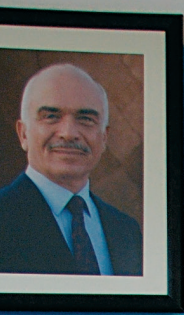
9 255 Wadi Rum en Aqaba

256 Wadi Rum

266 Aqaba

i 286 Algemene informatie

r 313 Register

استعلامات
INQUIRIES

Woord vooraf

Mochten reizigers het idee hebben dat reizen naar Jordanië gevaarlijk en dus onaantrekkelijk is, dan kunnen ze dat beeld gerust bijstellen. Natuurlijk is de Jordaan, de rivier die het land zijn naam gegeven heeft, nog altijd een betwiste grens en is de Palestijnse kwestie voorlopig nog niet opgelost. Ook de Arabische Lente, inclusief de burgeroorlog in buurland Syrië, toont aan dat de verhoudingen in de regio precair blijven. Maar Jordanië sloot al in 1994 een vredesakkoord met Israël, fungeert sindsdien als bruggenbouwer tussen de partijen en heeft binnenlandse onrust met beperkte hervormingen weten te voorkomen.

Hoe dan ook lijkt de politieke realiteit ver weg als je door Jordanië reist. Technisch mankeert er niets, veiliger en relaxter dan hier kun je je niet voelen en overal laat de bevolking merken dat je welkom bent.

Jordanië heeft veel te bieden: dorps en mondain leven, avontuurlijke trektochten door bergen en woestijnen, ontspanning langs stranden en in spa's, en dat alles rond *top of the bill*-opgravingen als Petra, Jerash en Umm Qais. In de eerste twee hoofdstukken van deze gids worden de bevolking, geschiedenis, politiek, kunst en cultuur van Jordanië behandeld. Vervolgens begint de echte reis door het Hasjemitisch Koninkrijk. Uiteraard is eerst de hoofdstad Amman aan de beurt. Daarna worden de gebieden ten noorden en oosten van Amman verkend en het Bijbelse gebied van Betanië en de Dode Zee. Langs de beroemde King's Highway gaat het dan zuidwaarts langs Madaba richting Kerak. Petra krijgt extra aandacht. Uitblazen wordt het in de woestijn van Wadi Rum en langs de Golf van Aqaba.

'Y-Allah!', kom met ons mee!

*Mariëtte van Beek
Ineke de Haan*

Langs de Dode Zee

De Dode Zee spreekt tot de verbeelding. Niet voor niets kwamen er al sinds de oudheid koningen, veroveraars, handelaren, profeten en pelgrims voorbij. Wie net als zij de tocht langs de superzilde watermassa maakt, ervaart een vlakte van dampig water die wat mysterieus aandoet. Het water is kalm maar niet doodstil, want kleine organismen overleven er nog en de recreërende mens laat zich er inmiddels steeds vaker zien. Iedereen vindt er zijn plek, van de gewone Jordaniër tot de allerrijksten, op het openbare strand of in luxe vijfsterrenresorts. Reinigen van het lichaam is het devies, maar de geest komt ook aan zijn trekken. Het hele gebied is verbonden met joodse, christelijke en islamitische verhalen uit de Torah, de Bijbel en de Koran. Spirituele bezinning is voor tal van toeristen het doel als ze Betanië bezoeken of naar de grot van Lot opklimmen. Maar ook voor niet-gelovigen zijn dit bijzondere historische plekken. Betanië staat sinds 2015 op de werelderfgoedlijst van UNESCO.

< Uitzicht vanaf het Dead Sea Panoramic Complex.

Tussen Amman en Petra: langs de Dode Zee en de King's Highway

Het laagstgelegen museum ter wereld onder de grot van Lot langs de Dode Zee.

BETANIË

Betanië (over de Jordaan)

Op 45 minuten afstand van Amman ligt Betanië ‘over de Jordaan’. Sinds het vredesverdrag van 1994 tussen Jordanië, Israël en de Palestijnse gebieden een feit is, is dit gebied op de oostelijke oever van de rivier de Jordaan na grondig mijnen ruimen eindelijk vrijgegeven voor bezoek. Betanië, dat hetzelfde betekent als het Arabische *Bait al-’uyun* of *Bait al-’ayn* (letterlijk: huis van de bron[nen]), is de plek waar volgens de Bijbelse geschriften Johannes de Doper Jezus in de Jordaan doopte. De rivier slingert nog talloze andere malen door de oud- en nieuwtestamentische geschiedenis. Betanië kreeg extra betekenis omdat de eerste vijf discipelen van Jezus elkaar hier ontmoetten. Nu de Jordaan ook de moderne mens weer fysiek en spiritueel reinigen en voeden mag, bouwden gelovigen van vele gezindten er recentelijk hun kerken en een moskee, en dat past helemaal in de traditie van dit vroegchristelijke pelgrimsoord. Enige competitie over wie zich waar mag vestigen overigens ook.

Gewone bezoekers kunnen het gebied uitsluitend betreden door aan de anderhalf uur durende rondleidingen deel te nemen. De tocht begint in een shuttlebus. De eerste stop is bij **Tell (Jbel) Mar Elias** (Tell al-Kharrar), de heuvel van Elias, nabij Wadi el-Kharrar; een kleine rivier die uitkomt in de Jordaan en op de Heilige Land-kaart van Madaba nog Saphsaphas heet.

Het bezoek van paus Benedictus XVI aan Betanië is op mozaïek gememoreerd, compleet met het koninklijk paar in de pausmobiel.

PAUSELIJK BEZOEK AAN HET 'ANDERE HEILIGE LAND'

In de Bijbel wordt het grondgebied van het huidige Jordanië vaker genoemd dan het grondgebied van het huidige Israël. Touroperators van Bijbelse reizen spreken al van 'het "andere" Heilige Land' als ze het over Jordanië hebben.

Een extra zetje kreeg het toerisme ook door de pauselijke bezoeken aan Jordanië. Paus Paulus VI was in 1964 de eerste paus ooit die het Heilige Land bezocht, maar Jordanië's grenzen zagen er toen natuurlijk anders uit. Drie jaar later, in 1967, waren Jeruzalem en de Westbank in handen van Israël gevallen en gingen de claims die Jordanië had op het Heilige Land verloren. Paus Johannes Paulus II moest bij het tweede pauselijke bezoek in 2000 dan ook omzichtig met de gevoelens van Israëli's, Jordaniërs en Palestijnen omgaan. Gelukkig was het een Heilig Jubeljaar, dus er konden een paar grote gebaren gemaakt worden. Zo werden er vijf 'Pelgrimsplaatsen van het Oosten' benoemd in Jordanië, te weten: Mount Nebo, Betanië, Machaerus, Anjara en Tell Mar Elias. Van die vijf was alleen Mount Nebo al langer een grote trekpleister, altijd in combinatie met het pelgrimsmozaïek in Madaba. Betanië, de doopplaats van Jezus, is hard bezig om Mount Nebo in populariteit van die eerste plaats te verdringen. Machaerus, het paleis van Herodes, heeft met de nieuwe infrastructuur rond de Dode Zee zeker potentie om mensen te trekken. De laatste twee zijn beduidend minder spectaculair, maar voor de gelovigen niet minder belangrijk.

Intussen heeft ook paus Benedictus XVI in mei 2009 Israël bezocht en zowel Mount Nebo als Betanië met een bezoek vereerd.

De profeet Elia (Ilyas in het Arabisch, of Elias) die uit het verderop gelegen Jericho kwam, leefde hier met zijn discipel. Volgens het Bijbelse verhaal (2 Kon. 2) werd Elia ten tijde van zijn sterven door een vuurwagen met

vuurpaarden van hier naar het hemelse rijk gevoerd. Daarna duurde het nog ruim 800 jaar voordat Johannes de Doper zijn intrek nam in een grot nabij de heuvel. Artefacten uit opgravingen bevestigen dat hier aan het begin van de 1ste eeuw inderdaad mensen leefden. Experts wijzen erop dat het geen toeval is dat de personages Elia en Johannes de Doper elkaar zo treffen. Hun rollen waren vergelijkbaar. Beiden wezen ze mensen op hun laksheid, spoorde hen aan tot een beter leven, kondigden de komst van de Messias aan en daagden daarbij de autoriteiten uit.

Op Elias' heuvel zijn de resten van het 6de–7de-eeuwse ommuurde **Byzantijnse Rhotoriusklooster** gevonden. Het klooster is bekend om zijn mozaïekvloeren en de kerken, grote doopplaatsen en het waterreservoir dat het omvat. De boog ten zuidwesten van het kloostercomplex is het restant van een kleine Byzantijnse kapel (ca. 500) die sinds het bezoek van Johannes Paulus II in 2000 naar hem vernoemd is: **Church of John Paul II**. Het was op precies deze plek dat de paus zijn zegen aan Betanië gaf (zie kader p. 172).

De bus passeert vervolgens de **Koptische en Armeense kerk** (naast elkaar rechts) en een **moskee** (verderop links). Op de heuvel aan de linkerkant die daarna zichtbaar wordt, herinnert het grote kruis aan weer een ander pausbezoek. Met het nodige ceremonieel kwam paus Benedictus in mei 2009 een steen brengen voor de **rooms-katholieke kerk** in aanbouw rechts van de heuvel.

Het eindpunt van het shuttlebustraject is het beginpunt van de wandelroute naar de doopplaats in de rivier de Jordaan. Doorgaans begint de route bij een **Grieks-orthodox kerkje** met een opvallende rode koepel en het klooster erachter. Pelgrimshuizen liggen hier ook. Het **tamariskwoud** rondom is de wildernis waar Johannes de Doper als kluizenaar leefde en zich slechts voedde met honing en sprinkhanen. Al snel volgt zicht op een zijstroompje van de Jordaan. Vanachter de bomen is de schitterende gouden koepel van de Grieks-orthodoxe Johannes de Doperkerk zichtbaar. De rest van de

In Betanië loop je langs de oever van de Jordaan onder begeleiding van een gids.